

Een bijdrage over de heren van Blitterswijck in de veertiende en vijftiende eeuw

DOOR

M. FLOKSTRA

Achter de kerk van Blitterswijck lag vóór de Tweede Wereldoorlog in al zijn glorie het gelijknamige kasteel. De bezitters van dit huis noemden zich zoals gebruikelijk de heren van Blitterswijck. Deze heren bezaten een complex van rechten, welke het uitvoerigst werd omschreven in een leenverheffing van 1749.¹

De heerlijkheid werd in het oosten begrensd door een natuurlijke grens: de rivier de Maas. In het zuiden reikte het gebied tot de heerlijkheid Ooijen, in het westen tot de dorpen Meerlo en Swolgen; de noordelijke begrenzing tenslotte werd gevormd door het dorp Wanssum. Het goed werd verheven volgens de regelen van het Cuykse leenrecht. De heer van Blitterswijck beschikte over de hoge en lage jurisdictie, het recht van jacht en het recht van visserij op de Maas.

Er waren nog al wat onderlenen aan het huis verbonden, te weten: *onder Blitterswijck* de hof op den Bergh, de hof Wijnhoven, Engelsom leen en de Zetkens hof;

onder Wanssum een laathof met de molens; *onder Baarlo* de oude en de nieuwe Voirt; *in Beers* de halve tiendhof; in de *buurtschap St. Agatha* de Hatert oftewel de Persischen hof; in de *heerlijkheid Horst* de hof Dellen of Verdellen; in *Loom en Mol* (thans België) een hof over de Peel, genoemd Tinslaeten; *in Oeffelt* de Bocker hof; *onder Vierlingsbeek* de hof Vortum; *onder Well* het tot Elsteren gelegen Sijbers leen; *onder Sevenum* de hof Tongerlo.

Buiten deze achterlenen bezaten zij de vier kerkgiften ofwel het patronaatsrecht over de kerken van Blitterswijck, Meerlo, Swolgen en Wanssum.

De bezitters van het huis Blitterswijck waren tot 1516 allen leden van het geslacht Van Blitterswijck. Zij speelden nauwelijks een rol in de landspolitiek van het hertogdom Gelre en zelfs niet in die van het Overkwartier, waarin het huis gelegen was. Maar ondanks hun beperkte aanzien wisten zij zich tussen de machtige heren Van Mirlaer (Meerlo), Van Broekhuizen en Van Well staande te houden; zelfs in de dagen van de Van Baerles en (later) de Van Arendaels.

In 1242 komen we voor het eerst een Van Blitterswijck tegen², namelijk als getuige bij de verkoop van enkele belangrijke goederen in Wanssum en Blitterswijck aan Ar-

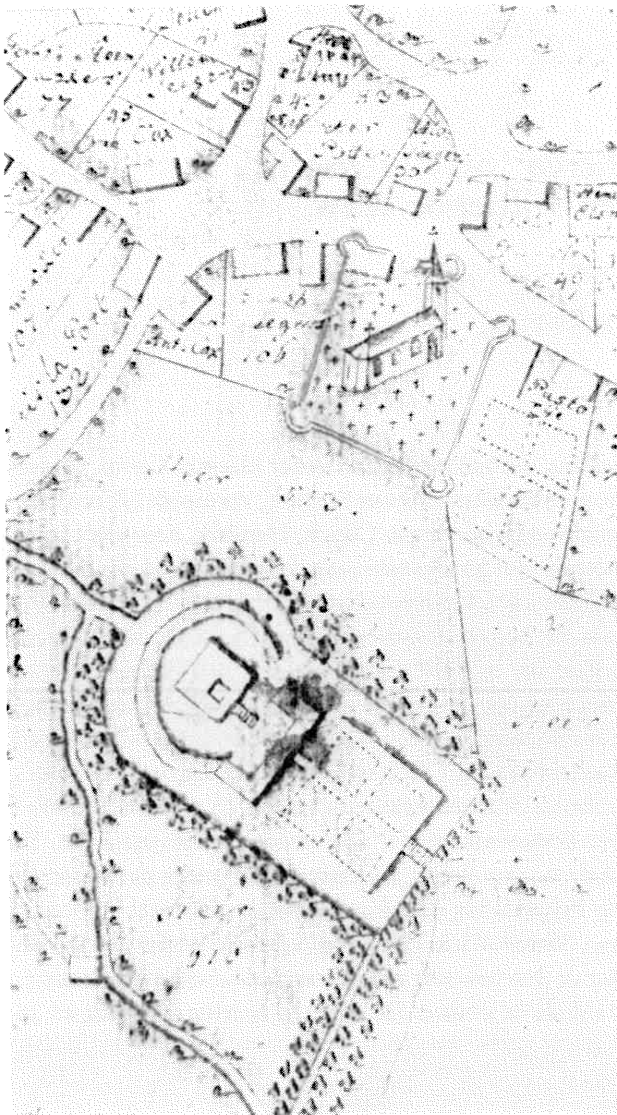
noldus, abt van het Cisterciënser klooster Camp. De verkoper was Gerardus van Bocholt, vermoedelijk een leenman van de heren van Cuyck. Hendrik, heer van Cuyck hechtte zijn goedkeuring aan de transactie en Willem van Blitterswijck vinden we onder de getuigen. Of deze Willem nu een voorvader was van Robbert van Blitterswijck, die in 1330 door de hertog van Brabant met de heerlijkheid, tienden en de jurisdictie van Blitterswijck beleend werd laat zich wel vermoeden, maar niet met zekerheid zeggen.³ Er is over Robbert daarvoor te weinig bekend; de namen van zijn ouders en grootouders heeft het bronnenmateriaal nog steeds niet prijsgegeven. De onderzoeker krijgt pas vaste grond onder de voeten bij de behandeling van zijn opvolger Sijbrecht (Sibrecht) van Blitterswijck. Deze heer Sijbrecht treffen we aan onder de drie bekende zonen van Robbert; hij wordt aangeduid als de oudste. De anderen heetten Hendrik en Johan.

Sijbrecht van Blitterswijck

(vermeld tussen 1359 en 1405)

Op 25 januari 1359 werd een verbond gesloten tussen de heren, ridders, knapen en steden van de landen van Gelre en Kleef.⁴ Doel van dit verbond was het handhaven van de vrede in beide gebieden. Van Gelderse zijde trad ook Sijbrecht van Blitterswijck tot dit verbond toe. De betrokken partijen maakten de afspraak bij eventuele schending van het verdrag een aantal gewapende mannen te paard te zullen leveren tot het herstel van de vrede. De heer van Mirlaer verplichtte zich tot de uitrusting van twaalf mannen; de heer van Broekhuizen zou, evenals de heer van Arcen zes mannen in het veld sturen. De heer van Well – Seger van Broekhuizen – en Sijbrecht van Blitterswijck zouden kunnen volstaan met twee mannen. De op zich genomen verplichtingen weerspiegelen duidelijk de status van de genoemde heren. De heer van Blitterswijck en die van Well bevinden zich op dit ogenblik kennelijk op hetzelfde niveau. Met dien verstande, dat het de heer van Well in de volgende jaren heel wat slechter verging dan de Blitterswijcker.

Op 6 juli 1320 had de berooide voogd van Straelen de

Detail van de 'Carte van de heerlykheyd Blitterswyck', 1779. Bron: Gemeente-archief Venray.

heerlijkheid Well verkocht aan Seger van Baerle.⁵ Het schijnt hem niet zo bijster goed te zijn gegaan en zijn opvolger Willem van Baerle zag zich genoodzaakt in 1363 zijn *'huijs tot Welle mit sinen toebehoeren, mijn heerlicheit mit den gerichtē tot Well also ic dat haude tot enen leene vande Bisscop van Coelen'* te verpanden aan zijn zwager Hendrik van Honseler (Hoenselaer) voor de som van 780 gouden mutoenen.⁶ Aanvankelijk zou dit pandschap binnen de tijd van twee jaar door Willem van Baerle worden afgelost. Maar dat was bij de dood van Willem van Baerle in 1368 nog niet gebeurd.⁷

De jaren die nu volgen zijn voor Well jaren rijk aan wisselingen van het lot. Voorlopig komt er rust, wanneer een zekere Salentijn van Arendael op 7 januari 1373 allerlei goederen – waaronder Well – krijgt toegewezen.⁸ De lezer vraagt zich zo langzamerhand ongetwijfeld af,

wat dit alles met Sijbrecht van Blitterswijck te maken heeft. Welnu, onze Sijbrecht en zijn echtgenote Elisabeth van Broekhuizen hadden een aandeel in Well gekocht van een andere gerechtigde aan de goederen van Well, namelijk Jacob van Mirlaer.⁹ Het wordt wel ingewikkeld, maar dat komt vooral omdat leden van de uitgebreide familie Van Broekhuizen overal doorheen spelen. Laten we maar snel besluiten met de mededeling, dat Sijbrecht zijn aandeel op 2 februari 1382 aan Salentijn van Arendael en zijn echtgenote Mechtildis van Broekhuizen heeft verkocht. Alweer blijkt er een Van Broekhuizen in het spel!

Het is niet bekend, wanneer heer Sijbrecht met de heerlijkheid Blitterswijck werd beleend; in een brief van 14 april 1360 wordt hij door de schepenen van Blitterswijck 'onsen heer' genoemd.¹⁰ En eindelijk, in zijn dagen, maken de bronnen gewag van zowel het kasteel als de kerk. Dat gebeurt dan in een stuk van 1374; voor zo ver momenteel bekend de vroegste vermelding.¹¹

Zoals boven reeds medegedeeld was Sijbrecht gehuwd met Elisabeth van Broekhuizen, dochter van Johan van Broekhuizen Segerszoon en Vrouwe Dederich. Hun huwelijksdatum moet vóór 1375 liggen, omdat zij op 14 april van dit jaar gezamenlijk optreden.¹² Voor het eerst? Wellicht zijn ze zelfs vóór 4 oktober 1371 getrouwd. In dat jaar toch kwam Sijbrecht al met zijn schoonvader Johan van Broekhuizen voor.¹³

Sijbrecht overleed tussen 1405 en 1407. Elisabeth van Broekhuizen heeft haar echtgenoot jarenlang overleefd; zij is pas na 1418 gestorven. Uit hun huwelijk zijn ten minste vijf kinderen bekend. Deze vijf komen we in een brief van de oudste zoon Arnt van Blitterswijck tegen. Na de dood van Sijbrecht vond er uiteraard een boedscheiding tussen de erfgenamen plaats. Nadat de deling zijn beslag had gekregen en de betrokkenen het betreffende stuk bekrachtigd hadden, maakte een broer van Arnt – evenals zijn vader Sijbrecht geheten – bezwaar tegen de overeenkomst. Om de gemoederen tot rust te brengen, werd door Arnt de zaak op 22 februari 1407 voorgelegd aan een onafhankelijke commissie. Sijbrecht de jonge werd door de scheidslieden in het ongelijk gesteld en daarmee was ook deze zaak uit de wereld geholpen.¹⁴

Wij willen hier in het kort de lotgevallen van de vijf kinderen van Sijbrecht en Elisabeth de revue laten passeren, tenminste voor zover deze voor het verdere verloop van de geschiedenis van Blitterswijck en onderhorigheden van belang zijn.

De jonge Sijbrecht erfde bij boven vermelde deling de hof op den Bergh; dit goed bleef uiteraard een achterleen van Blitterswijck. Daarnaast een molen welke gelegen was in Wanssum. Uit de opbrengst moest hij evenwel jaarlijks dertien malder rogge aan zijn zuster Agnes betalen. Na de dood van zijn moeder Elisabeth van Broekhuizen zou hij de halve pacht tot Berghoijen (Bergha-

ren?) erven. Kennelijk had Sijbrecht een loopbaan als geestelijke gekozen; hij blijkt nauw verbonden aan de kerk te Blitterswijck. Herinneren wij ons, dat zijn vader het patronaatsrecht over de kerk bezat. Wellicht was de jonge Sijbrecht pastoor van de kerk, maar dat is niet duidelijk. Bij verlies van deze bron van inkomsten zou broer Arnt hem schadeloos behoren te stellen.

Margriet van Blitterswijck erfde de hof aan de kerkhof bij het kasteel, een laathof te Twisteden en de visserij tot Well.

Er wordt in de brief van Arnt uit 1407 niet gerept over de goederen, die Hendrik van Blitterswijck zou erven; hierover bestond klaarblijkelijk geen misverstand. Hendrik erfde ongetwijfeld zijn vaders deel in Afferden; dit bestond uit 1/5 gedeelte van de heerlijkheid. We vinden in het Gelderse leenregister echter pas een belening door hertog Reinoud in 1421.¹⁵

Arnt van Blitterswijck (vermeld tussen 1407-1449)

Arnt verklaarde in de meergenoemde brief van 22 februari 1407 dat hij zal behouden het huis en de heerlijkheid van Blitterswijck met de kerkgiften en alle toebehoren. Na de dood van zijn moeder zou hij de grote tienden van Blitterswijck erven; zijn moeder had bij de erfdeling waarschijnlijk aanspraak gemaakt op het vruchtgebruik.¹⁶ Zuster Margriet droeg al in 1413 een deel van haar erfgoed¹⁷, de bovengenoemde hof aan de kerkhof, op broer Arnt over.

Naast alle rechten over huis en heerlijkheid erfde Arnt nog een belangrijke functie: het ambtmanschap over het ambt Kessel en Ter Horst. Arnt verkreeg deze waardigheid door het kinderloos overlijden van zijn oom Johan van Broekhuizen, een broer dus van Elisabeth, zijn moeder. Johan, gehuwd met Goda van Eyll, vervulde het ambt van ca. 1405 tot 1418. Aan de waardigheid was een helft van de heerlijkheid Horst gekoppeld; Johan kreeg een en ander in pand van de hertog van Gelre als tegenprestatie voor een lening van 4127 Gelderse guldens.¹⁸ Over het andere, vrije deel van Horst zijn de gegevens schaars. Het stond ter beschikking van de heren van Mir-laer. Klaarblijkelijk bezat Johan dit vrije deel in leen van Van Mir-laer en zo kon het vererven op zijn zuster Elisabeth. Zij op haar beurt droeg haar aandeel in Horst over op haar zoon Hendrik. Nog op dezelfde dag werd deze door de toenmalige leenheer, Jacob van Mir-laer, met het Mirlaerse deel van Horst beleend.¹⁹

In 1424 verkoos Arnt van Blitterswijck geld boven de aanzienlijke functie van ambtman. En het was een belangrijke waardigheid! De ambtman oefende namens de landsheer het hoogste gezag uit over de dorpen, die geen eigen beheer hadden. Zij vormden samen het ambt Kessel, wat men niet moet verwarren met de oude heerlijkheden, die samen het land van Kessel vormden. Met toe-

stemming van hertog Arnold van Gelre verkocht Arnt het ambtmanschap aan Willem van Broekhuizen, heer van Geysteren.²⁰ Willem was een ver familielid van Arnts oom en tante, Johan van Broekhuizen en Goda van Eyll.

Of deze transactie geheel buiten Arnts optie op, en uiteindelijk koop van de hof Tongerlo te Sevenum omging, zullen we vermoedelijk niet meer kunnen achterhalen. Arnt trouwde – zeker vóór 1425 – immers met Elisabeth, dochter van Dirk van der Donck en Agnes. De heren Van der Donck waren geen vreemdelingen in Sevenum; zij waren heren van het gelijknamige huis De Donck. Zij beschikten vermoedelijk niet over de nodige middelen om de hof Tongerlo te kopen, maar nu kwam deze hof via een omweg toch nog in de familie. Arnt kocht namelijk op 14 april 1425 Tongerlo te Sevenum van de gebroeders Johan van Broekhuizen, heer van Wickrade en Dirk van Wickrade.²¹ De hof van Tongerlo wordt al vermeld bij de deling van de goederen van hun vader Hendrik van Broekhuizen, heer van Wickrade en Christina van Monement (Mörmter) op 13 november 1409.²² Terug naar Blitterswijck; de draad van de geschiedenis van dit huis en heerlijkheid maar weer opgepakt. Tussen 1330 en 1428 – bijna 100 jaar lang – komen er geen beleningen van het goed in de registers voor. Pas op 9 februari 1428 vinden we aangetekend, dat Arnt van Blitterswijck door de hertog van Gelre met een en ander werd beleend.²³ In feite valt er dus niet vast te stellen hoe het in die tijd met de leenrechtelijke verhoudingen gesteld was. In 1330 staat het nog als een Brabants leen te boek, dat volgens het Cuyckse leenrecht werd verheven. In het Overkwartier waren het Gelderse en Zutphense leenrecht overheersend; het Cuyckse leenrecht werd maar zelden gevolgd. De reden waarom Blitterswijck in 1428 nu opeens voor de Gelderse leenkamer werd beleend is gelegen in de omstandigheid dat Johanna – dochter van Wenemar, heer van Cuyck – op 15 december 1400 afstand deed van het land van Cuyck met alle toebehoor ten gunste van de Gelderse hertog.²⁴ De Cuyckse leenkamer kwam in den vervolge onder het beheer van Gelre te staan.

Arnt was met zijn broer Hendrik van Blitterswijck in 1412 betrokken bij oorlogshandelingen in de Betuwe. Op verzoek van hun oom, de boven reeds vaker genoemde Johan van Broekhuizen, ambtman van Kessel, begaven zij zich met vier gewapende mannen per schip naar Zaltbommel.²⁵ In totaal waren er 31 krijgslieden aan boord, die onder bevel stonden van de ambtman van Kessel. Vanzelfsprekend gebeurde een en ander in opdracht van de hertog van Gelre.

In 1418 waren Arnt en Hendrik eveneens van de partij, toen de edelen uit het Overkwartier toetraden tot een verbond tussen de ridderschap en de steden van het hertogdom Gelre.²⁶ De bedoeling van dit verbond was, dat ridderschap en steden één lijn zouden trekken ten op-

Dy Arnt heer tot blitterswijk en Jonckvrou Elizabeth echte huyfrouwe Arnts vā blitterswijk voef en Johan vā blitterswijk Aldeste
soen Arnt en Jonckvrou Elizabeth voef kintene en tuffte mit desen apene lueue voer ons en onsen erue dat wy mit onse gueden
voerbende en moerwille gegene hebben en mit desen selue onsen brieff geue om onser en onser alden en frunder selue heil en te
troest en in een ewich restant en in ewige den Xenderstigen in gode prioz en gemene Couer der Regular Canonike in der Euseoef
en oere naecomlinge al als alle recht als van tins gewyn en geueff of all tosegghe oer wat dat weer geueff als wy tot desen
daghe toe voer datū des brieffs hebbe geschide aen den houe ten daef woef dat die wy en van aldes geloge is hoge en leghe en halige
wass inden kerspel van wese to bante mit alle sine toebesoh so alle derie kerpel die alde en dert sin soen en oer voerbader
den selue hof te siffretwys rechtē van aldes van ons Arnt van blitterswijk voert te siffretwys rechtē plochte te halde
daer an niet vuytgesseide Ende verpen daer om voer ons en onsen erue alles rechtē dat wy aen den hof ten daef voert
voer datū des brieffs geschide hebbe tot beschoff des prioz en Counts voef En wat wy Arnt Jonckvrou Elizabeth en Johan vā
blitterswijk voert willen dat dese voert giste en vpenge vast stede en onuerbrekelic sal wese so geloue wy mit desen lueue
voer ons en onsen erue den prioz en Couer en oere naecomlinge all als alle giste en vringhe van tins gewyn en ghe
waert des haeffs ten daef voert te weie en te vpen ten ewighe daghe to voer een vry ughen guet voer all die gheue die des
ten rechtē come willen beschelic doch den hē sines rechtē daer aen En weert oer sake dat die prioz en Couer in der Euseoef
voert off oer naecomlinge sines hinder kint off schade sreghe van ons off van onse erue off yemant vā onser weghe mit
rechtē en oen die vryheit des hoeffs voef so als voef is mer geschide en woede om geuee wickel vringhe so lauen wy voer
ons en onsen erue in guede trouwe en bi onser ere dat wy dan tot manighe des prioz en Counts voef en oere naecome
singhe dat selue guet als tins gewyn en geueff van den hof ten daef voef den selue prioz en Couer so te veste en let
te verclere dier sy mede veruuet sullen syn tot segghen gueder man en daer toe oprechtē allen sijnde off hinder die die
prioz en Couer voert beuyslic mit rechtē van wegen des hoeffs als voert is hede geleden sonder nigelist in onfude
die en in tuffte der waerheit alse voert pūten en een yegelic bi sonder soe hebbe wy Arnt en Johan van blitterswijk
voert onse segelen aen desen brieff bi onse rechtē wickel voer ons en onse erue gesanghe En ic Jonckvrou Elizabeth voert
om geuee minse segels heb geschieden Arnt van blitterswijk minne huyfve en Johan onsen soen dat si alle dese pūte sijnelike
en een yegelic bi sonder oer wy en oer minne erue wille mede beseghe dat wy Arnt en Johan voert om beden wif sijn
beet onser huyfrouwe en moeder geery hebbe gedaen en desen brieff mede voer oer en oer erue hebbe beseghele. Gegeue
Inden Iar ons herte duist vierhondert en enenwertich in festo sē peni at hē ad cathedran

zichte van de opvolging van hertog Reinald IV. De Blitterswijckers waren daarentegen niet aanwezig bij het uitvaardigen van een soortgelijke verbondsbrief in 1436.

Heer Arnt moet tussen 1 en 13 februari 1449 gestorven zijn. Op 1 februari zegelt hij namelijk op verzoek van de schepenen van Blitterswijck een acte van overdracht.²⁹ Het ging om een rente van 2½ malder rogge. Binnen twee weken droeg de nieuwe eigenaar de rente over op Johan, heer van Blitterswijck.³⁰ Dat Johan zo uitdrukkelijk *heer* van Blitterswijck wordt genoemd maakt het wel heel waarschijnlijk, dat vader Arnt in de eerste helft van februari overleden is.

Arnt kreeg uit zijn huwelijk met Elisabeth van der Donck één dochter en drie zonen. Johan was de oudste, vervolgens kwamen Dirk en Arnt. De dochter droeg de naam Catharina. Vrouwe Elisabeth wordt in 1447 voor de laatste maal in de bronnen genoemd, zodat haar sterfdatum niet precies bekend is.

Johan van Blitterswijck

(vermeld tussen 1441 en 1468)

Johan, oudste zoon van Arnt en Elisabeth werd als nieuwe heer in 1449 door Hertog Arnold van Gelre met huis, heerlijkheid, tienden en kerkgiften van Blitterswijck beleend.³¹ Reeds in 1447 had hij een deel van het ouderlijk goed op zijn naam gekregen. Hij werd toen beleend met de hof Tongerlo te Sevenum – door vader Arnt in 1425 verworven – de hof ter Voirt te Baarlo en de laathof, zeer vermoedelijk de hof aan de kerkhof, genaamd te Vorst (nu: Broekhuizervorst). Zijn moeder behield het vruchtgebruik van de hof Tongerlo.²⁷ De achtergronden van deze vaderlijke edelmoedigheid zijn tot nog toe niet duidelijk geworden. Misschien heeft het iets te maken met de precaire positie, waarin vader en zoon verzeild waren. Johan had in een ruzie de zoon van Robben van Wanssum doodgeschoten. De ambtman van Kessel – van 1431 tot 1450 Johan van Broekhuizen, heer van Loe en Geysteren – koos partij voor de familie van het slachtoffer. Deze kwam uit Wanssum; de ambtman ging een beetje zijn boekje te buiten door het dorp Blitterswijck te plunderen.²⁸ Dit dorp lag nota bene buiten zijn ambtsgebied!

Johan trouwde in 1452 met Walrave, dochter van Gijsbrecht Pieck. Waarschijnlijk in verband met haar huwelijk bevestigde de hertog voor haar het vruchtgebruik van de tienden van Blitterswijck.³² Het aantal gegevens over Johan en Walrave is overigens erg schaars, zodat we hun leven maar schetsmatig kunnen weergeven.

Ludovicus de Bourbon, bisschop van Luik, vergunde Johan van Blitterswijck op 26 februari 1461 een vicarie, gesticht op het altaar in de parochiekerk van het dorp naar de kapel in zijn kasteel over te brengen en er tevens missen te laten lezen door een priester, door Johan zelf daartoe aangewezen.³³ Deze vicarie was nog maar on-

langs door de broederschap van Sint Catharina gesticht; niettemin verleende de broederschap haar toestemming voor de overbrenging.

Uit het huwelijk van Johan en Walrave zijn geen nakomelingen bekend. Wel had hij twee buitenechtelijke kinderen: Elisabeth en Catharina, die beiden de naam Blitterswijck droegen. Hun vader heeft hen met enkele erfpachtgoederen begiftigd.³⁴

De politieke verwikkelingen in het hertogdom Gelre gedurende de zestiger en zeventiger jaren van de vijftiende eeuw vinden ook enigermate hun neerslag in de leenrechterlijke verhoudingen. Na het opzijschuiven van hertog Arnold door diens zoon Adolf in 1465, moest Johan zijn leen opnieuw verheffen.³⁵

Waarschijnlijk is Johan van Blitterswijck kort vóór, dan wel in 1469 overleden. Zijn weduwe hertrouwde met Bartold Bax, heer van Asten. Zij stierf vóór 19 januari 1482, de dag waarop Bartold met het vruchtgebruik van de tienden van Borchmalsen werd beleend.³⁶

Aangezien Johan zonder nakomelingen was overleden, vielen zijn broeders in de termen om hem op te volgen. Daar Dirk al rond 1465 van deze aardbodem was verdwenen, zien we heer Arnt als heer van Blitterswijck op het toneel verschijnen. Over hem straks meer.

Nu echter enige aandacht voor broer Dirk. Uit een van de eerste bronnen, waarin Dirk wordt vermeld blijkt al dat hij een natuurlijke zoon heeft, Leniert of Leonard genaamd. Deze bastaardzoon kocht in 1444 enkele erfpachtgoederen en een hoffken.³⁷ Ongetwijfeld heeft er na het verscheiden van Arnt, heer van Blitterswijck tussen de weduwe Elisabeth van der Donck en de erfgenamen rond 1449 een boedelscheiding plaatsgevonden. Helaas is deze acte tot op heden niet teruggevonden. Er zou in gestaan hebben, dat Dirk van Blitterswijck de keurmedige lieden van zijn vader erfde. Eigenlijk bestond deze erfenis maar uit de helft van een groep keurmedigen, leenroerig aan het huis Broekhuizen. Heer Arnt had deze helft gekocht van het echtpaar Hendrik van Meerlair geheten van den Hatert en Agnes van den Hatert.³⁸ Hendrik en Agnes hadden hun keurmedigen op hun beurt ook weer geërfd, in casu van hun oudoom Johan van Broekhuizen en oudtante Goda van Eyll. Dirk werd op 1 juli 1452 door de stamhouder van de betreffende tak van de Broekhuizen's – Johan van Broekhuizen, heer van Waardenburg en Ammersoyen – met de bedoelde helft beleend.³⁹ Vijf jaar later kocht Dirk de andere helft van zijn neef Johan van Blitterswijck Hendrikszoon. Bovendien kocht hij van hem een aandeel in het goed Berenbroek.⁴⁰ Ook dit goed was afkomstig van Johan van Broekhuizen, die hier met de toevoeging 'van der Gunnen' wordt aangeduid. Zeer vermoedelijk bedoelde men hiermee het kasteelachtige goed De Gun onder Swolgen. Dirk van Blitterswijck was getrouwd met Margriet van den Hamme; het echtpaar kreeg twee dochters. De oudste, Margriet, was tussen 1460 en 1474 getrouwd met de

Sibrecht, heer van Blitterswijck, 1363 feb. 25 diameter Ø 22 mm.
Bron: HSAD, Archiv Herrschaft Heinsberg, Urk. 175.

Arnt, heer van Blitterswijck, 1449 feb. 1 diameter Ø 26 mm.
Bron: RAL, Archief van de heerlijkheid Blitterswijck en Wanssum
inv. no. 369 regist 10.

Johan, heer van Blitterswijck, 1465 juni 23 diameter Ø 27 mm
Bron: RAL, idem, inv. no. 42 regist 17 zegel no. 1.

Dirk van Blitterswijck, 1465 juni 23 diameter Ø 27 mm.
Bron: idem, zegel no. 2.

Arnt (heer) van Blitterswijck, 1454 dec. 13. Bron: A.R.A. Den Haag,
Archief van de Nassause domeinraad, inv. no. 367 regist 946.

Arnt, heer van Blitterswijck, 1489. Bron: Archief kasteel Haag,
Geldern, Urk. 4396.

ambtman van Straelen, Ingelbrecht van Breempt. De jongste was al voor 1476 gehuwd met Reyner van Holtuysen.

Dirk moet tussen 29 november 1457 en 19 mei 1460 overleden zijn, want in het laatstgenoemde jaar werd zijn echtgenote Margriet van den Hamme als weduwe aangeduid.⁴¹

Arnt van Blitterswijck

(vermeld tussen 1454-1493)

Daar Johan, heer van Blitterswijck geen wettig nakomingschap had, vererfde de heerlijkheid met toebehoor op zijn broeder Arnt. Op 4 februari 1469 werd deze door de hertog van Gelre met Blitterswijck beleend.⁴² Nadat de inschrijving in het leenregister had plaatsgevonden gebeurde er iets onverwachts. Willem van Eyll, gehuwd met Arnts zuster Catharina, verscheen namens zijn echtgenote voor de Gelderse leenkamer en wist de heren er van te overtuigen, dat Catharina betere aanspraken kon laten gelden dan Arnt. En hertog Adolf beleende Catharina – in de persoon van haar momber (voogd) Willem van Eyll – met Blitterswijck.⁴³ Wat nu volgt lijkt verdacht veel op een spelletje met doorgestoken kaart. Catharina deed namelijk afstand van haar rechten ten gunste van haar oudste zoon Sibert van Eyll. Maar Sibert was ook al geen blijvertje; vermoedelijk verkocht hij zijn pas verkregen rechten op de heerlijkheid en deed op zijn beurt afstand ten gunste van zijn oom Arnt van Blitterswijck op ‘Sonnedaig este michi’.⁴⁴

Nadat hertog Arnold de macht in het hertogdom opnieuw in handen had gekregen (1471), verpandde hij het hertogdom aan Karel de Stoute, hertog van Bourgondië. Toen de oude hertog Arnold op 23 februari 1473 stierf liet Karel de Stoute zich zijn kans niet ontglippen en bezette onmiddellijk het Overkwartier. Geholpen door Kleefse inmenging, die veel op verraad aan de Geldersen leek, werd Karel de Stoute in vrij korte tijd als hertog van Gelre erkend. Voor Gelre begon toen de eerste Bourgondische overheersing. Zoals gebruikelijk bij het optreden van een nieuwe landsheer moesten de leenmannen van Gelre hun lenen wederom verheffen en daarmee hun trouw aan de nieuwe hertog bezweren. Arnt van Blitterswijck verrichtte die officiële daad in hetzelfde jaar waarin de machtswisseling had plaatsgevonden⁴⁵, dus in 1473. Maar toen Karel van Egmond na het einde van de Bourgondische heerschappij in 1493 als hertog van Gelre aantrad, moest heer Arnt zijn leen opnieuw verheffen.⁴⁶ Arnt van Blitterswijck trouwde reeds vóór 1470 met Elisabeth van Bommel; uit hun huwelijk zijn twee zonen en vier dochters bekend. Aan de dochters Elisabeth en Catharina schonken de ouders een jaarrente van vijf malder rogge, gevestigd op de hof op de Bergh, onder Wanssum gelegen.⁴⁷ Dat wil dus zeggen dat de jaarrente uit de opbrengst van de hof voldaan moest worden. Een derde

dochter, Margriet trouwde onder huwelijkse voorwaarden met Jacob van der Capellen van der Woeningen (Wohnung).⁴⁸

De voorwaarden werden op 17 januari 1488 opgemaakt; Margriet kreeg onder andere 1200 Rijnse guldens als bruidsgift mee.⁴⁹ Op Walburga, vermoedelijke de oudste dochter, komen we later nog terug.

Arnt van Blitterswijck overleed vóór 1502; in dat jaar toch volgde zijn oudste zoon Dirk hem als heer van Blitterswijck op.

Arnts vrouw Elisabeth van Bommel wordt na 1493 niet meer in de bronnen genoemd; het is niet bekend wanneer zij precies is gestorven.⁵⁰

Dirk van Blitterswijck

(vermeld tussen 1480-1515)

Tussen 1473 en 1502 ontstond tussen hertog Karel van Gelre en de heer van Blitterswijck verschil van mening over de jurisdictie van Blitterswijck en Wanssum. Het geschil leidde er toe, dat hertog Karel de Blitterswijckse goederen als straf voor gepleegde misdaden verbeurd verklaarde. Na de dood van Arnt slaagde zijn zoon en opvolger Dirk er in de storm te bezweren en de meningsverschillen bij te leggen. Op 1 februari 1502 vergaf hertog Karel van Gelre heer Dirk van Blitterswijck – wel tegen betaling van 160 Rijnse guldens! – al datgene, wat hij en zijn overleden vader jegens hem misdaan hadden. Hij herstelde Dirk in al zijn goederen en verkocht hem zelfs de verbeurd verklaarde goederen, welke afkomstig waren van zijn broer Jasper van Blitterswijck. Met de restrictie overigens, dat Jasper niets van zijn broer zou mogen erven. Om de zaak nu meteen maar uit de wereld te helpen beleende de hertog nog dezelfde dag heer Dirk met de heerlijkheid Blitterswijck.⁵¹

Dirk trouwde omstreeks 1480 met Jutta, dochter van Hendrik van Appeltern en Henrica van der Lecke.⁵² Bij de belening van Dirk in 1502 zag zijn echtgenote Jutta het vruchtgebruik van de heerlijkheid door de hertog bevestigd. Dirk moet tussen 10 september 1513 en 1 september 1515 overleden zijn.⁵³ Weduwe Jutta hertrouwde – zeker na 1516 – met Willem Schevick.

De overeenkomst van 1502 bleek op den duur een bedreiging voor de band tussen het geslacht Blitterswijck enerzijds en het huis benevens heerlijkheid anderszijds. Een band, die al ongeveer drie eeuwen bestond. Hertog Karel mocht dan heer Dirk vergiffenis hebben geschonken, de voorwaarde dat vererving op broer Jasper als uitgesloten moest worden beschouwd⁵⁴, ging zwaar drukken. Zeker, toen het huwelijk van Dirk en Jutta kinderloos bleef. En het onvermijdelijke gebeurde, toen Dirk rond 1515 stierf. Wel had hij een natuurlijke zoon, Arnt geheten. Maar die kon niet opvolgen. Die moest zich vergenoegen met een gift van zijn vader: tien malder rogge uit de hof Tongerlo.⁵⁵ Deze rente zou bovendien na

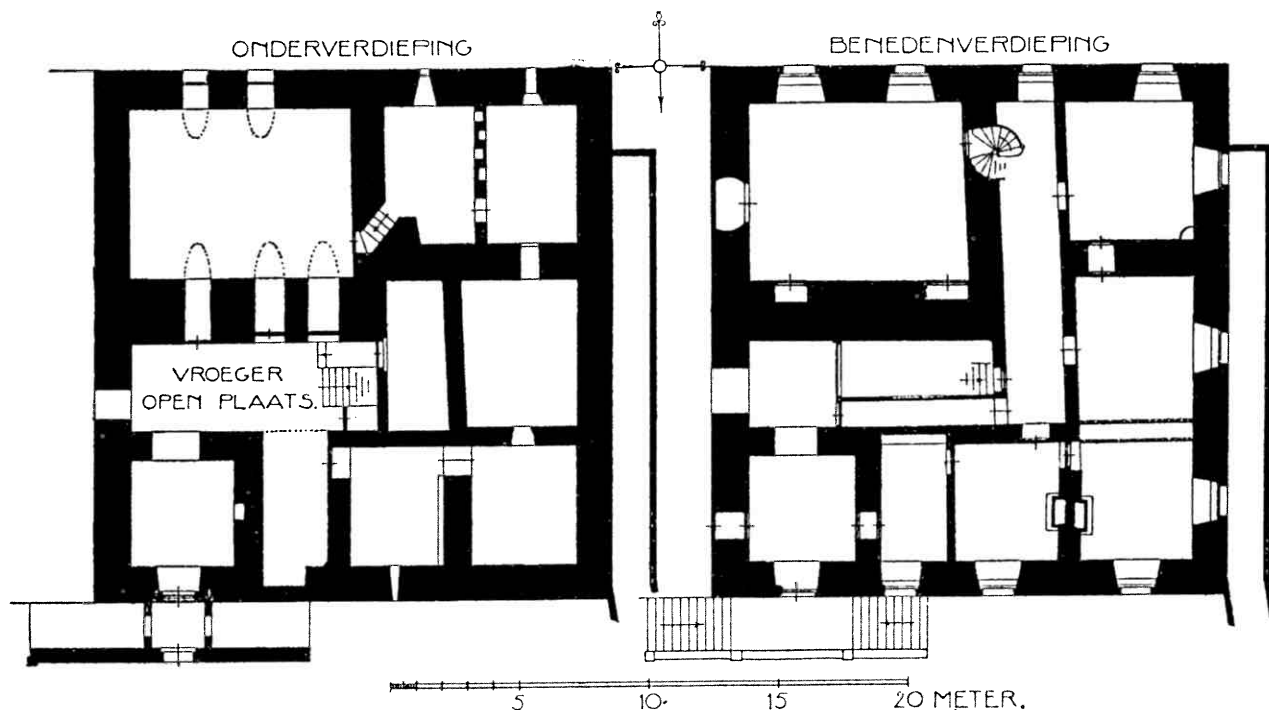

Kasteel Blitterswijck, voorzijde met ingangstoren voor de verwoesting in W.O. II. Deze toren staat op de plattegrond in de linker benedenboek.

Arnts dood weer aan het huis Blitterswijck behoren te vervallen.

Na Dirks verscheiden verscheen een ander geslacht ten tonele. Aanvankelijk bleef het goed nog een beetje in de familie. Zijn zuster Walburga van Blitterswijck erfde huis en heerlijkheid. Zij was volgens Rosenkrantz⁵⁶ in 1471 gehuwd met Dirk van Lienden (Lijnden); deze was zijn vader Johan van Lienden voor 12 maart 1480 als heer van Hemmen opgevolgd.⁵⁷ Walburga en Dirk van Lienden kregen een zoon, Jasper. Op 1 september 1515 werd Jasper, toen al heer van Hemmen, door zijn moeder Walburga gemachtigd om voor haar de heerlijkheid Blitterswijck in leen te ontvangen.⁵⁸ Zij was op dat tijdstip reeds weduwe en hertrouwde met Wolter van Zuylen van Natewisch. Op 1 januari 1516 droeg zij Blitterswijck over op haar zoon Jasper van Lienden. Onder restrictie evenwel, dat hij zijn tante Jutta niet zou belemmeren in het vruchtgebruik dat haar bij de overeenkomst van 1502 was toegezegd.⁵⁹ Op 25 februari 1516 beleende hertog Karel van zijn kant Jasper van Lienden, heer van Hemmen met Blitterswijck.⁶⁰ Deze belening met huis en heerlijkheid en alle toebehoren betekende het onherroepelijke verdwijnen van het geslacht Van Blitterswijck uit het gelijknamige dorp.

Venray, voorjaar 1986.

Afb. XLIX. Blitterswijck. Kasteel.

Plattegrond van het kasteel Blitterswijck; kelder- en hoofdverdieping. Opmeting Monumentenzorg; uit J. H. A. Mialaret, De Monumenten van Noord-Limburg.

Bijvoegsel

Verklaring van enkele woorden

- keurmedige* : horige, wiens erfgenamen de keurmede (= het beste deel van de erfenis) aan hun heer moesten afstaan.
- laathof* : agrarisch bedrijf met een bijzondere juridische positie.
- malder* : oude maat, overeenkomende met 1,25 hl.
- momber* : voogd; vaak trad de man als voogd voor zijn echtgenote op om in haar naam rechtshandelingen te verrichten.
- mutoenen* : ook wel mottoen = mouton = lam; gouden muntstuk dat vanaf 1367 voor het eerst in Brabant werd geslagen.
- vicarie* : geestelijke stichting voor het onderhoud van een vicaris of hulpgeestelijke.

Enkele Gelderse hertogen

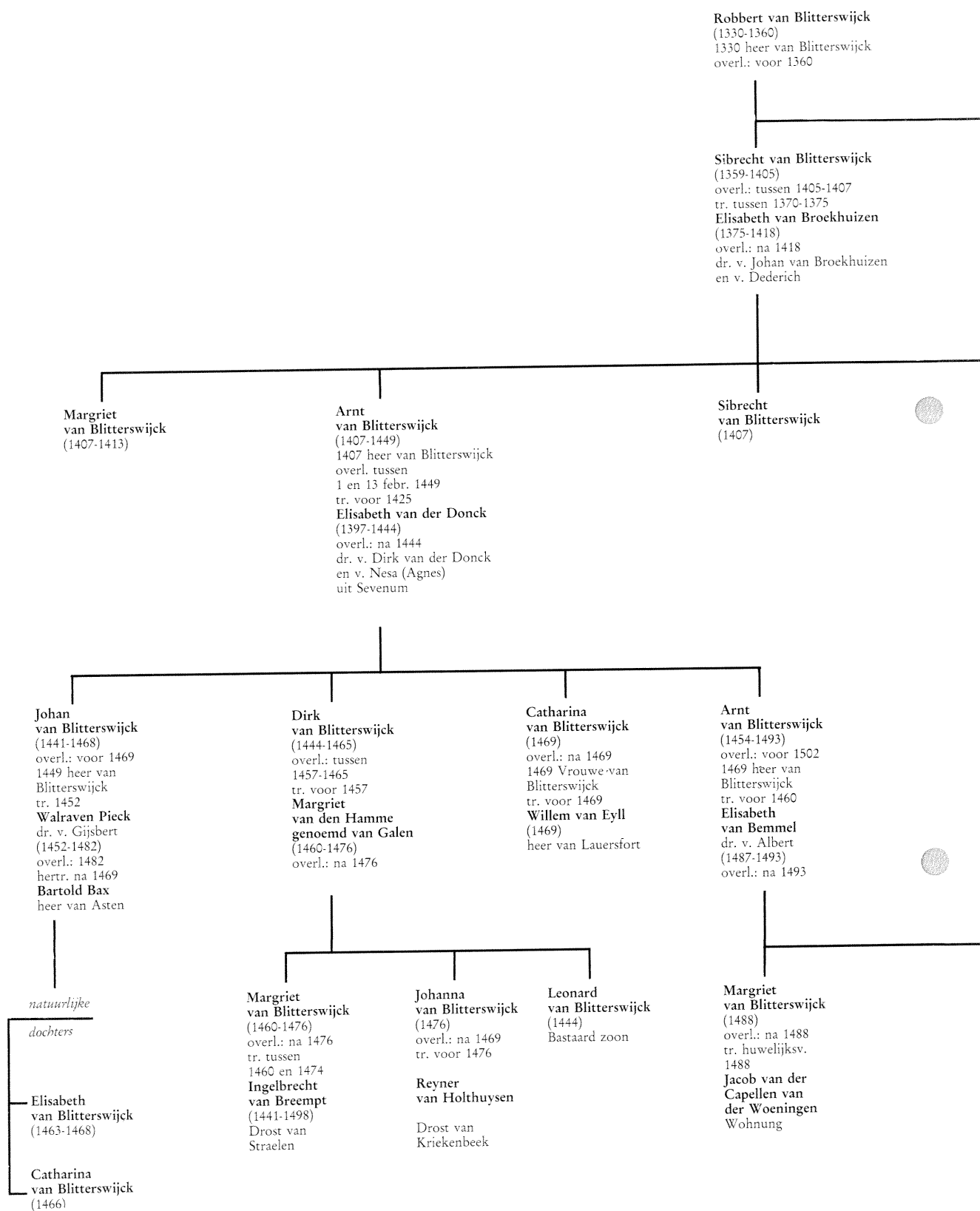
Reinald de Zwarte	1326-1343
Willem van Gulik en Gelre	1371-1402
Reinald IV	1402-1423
Arnold	1423-1473
Adolf van Egmond	1473-1477
Karel van Egmond	1492-1538

Aan het einde van deze bijdrage wil ik graag mijn dank betuigen aan de dames A. en M. Cremers (Blitterswijck) en de heren Dr. D. Kastner (Krefeld), P. J. M. van Enkevort (Sevenum) en Prof. J. G. N. Renaud (Amersfoort) voor hun kritische kanttekeningen en waardevolle bijdragen.

Noten

- ¹ HSAD, Landearchiv Geldern, Justizhof III Lehen no. 7 (I) folio 22-23 specificatie van 19 juli 1749 door R. W. Herckenrath. Leenverheffing op dezelfde dag, Justizhof III Lehen no. 2 folio 225-255 verso.
- ² HSAD, Klosterarchiv Camp, Urk. 85 (1242) E. Rosenkrantz, Bijdrage tot de geschiedenis der Graven van Kessel in: De Maasgouw 22 (1900), 84, 87-88, 91-92. Oorkonde afgedrukt door: M. P. J. v.d. Brand Czn, Bijdrage tot de vroegste geschiedenis van Wanssum en zijn gemiste stadsrechten, Meerlo Wanssum (1973) 7; uitvoerige behandeling van deze oorkonde pagina 6-8.
- ³ L. Galesloot, Livre des feudataires de Jean III, Brussel, 1865 p. 240.
- ⁴ RAG, Hertogelijk archief, Charter verzameling nr. 272 (1359 jan 25). I. A. Nijhoff, Gedenkwaardigheden uit de geschiedenis van Gelderland, Arnhem 1833 deel 2 oorkonden 89.
- ⁵ RAL, Huisarchief Well, charters I A 50 III (1320 juli 6), aanwinst 1928 uit RAG. Th. W. J. Driessen, bewerking door H. Camps, Well en wee van een kasteeldorp in Noord-Limburg, 1980 p. 86. Helaas een boek met weinig bronvermelding.
- ⁶ Gräfllich van Loe'sches Archiv, Schloss Wissen, Urk. oorsp. (1364 jan 22).
- ⁷ Well werd een speelbal van belangen. Hendrik van Honseler verkocht al op 12 juni 1368 zijn pandschap aan Johan van Mirlaer. Deze Johan kocht eveneens de vroeger door Willem verpande goederen van de twee gerechtigden, die hij ieder 200 oude schilden betaalde. (Gräfllich van Loe'sches Archiv; Urk. oorsp. 1368, juni 12; 2 st.) Toen Johan in 1372 overleed, kwam Well aan Salentijn, zoon van Christine van Mirlaer, Johans zuster.
- ⁸ Gräfllich von Spee'sches Archiv, Schloss Heltorf, Urk. A 7, 1 oorsp. Archiv Teil: Herrschaft Arendahl und Francken. (1373 jan 7).
- ⁹ RAL, Huisarchief Well, inv. no. 220 folio 8 (1382 feb 2), A. F. v. Beurden. Het oudste cartularium van de heerlijkheid Well 1363-1463 in: Limburgs Jaarboek (1906) 125-126 nr. 11.
- ¹⁰ RAL, Archief van de heerlijkheden Blitterswijck en Wanssum, inv. no. 345 regist 1 (1360 april 14).
- ¹¹ RAL, Huisarchief Well, inv. no. 220 folio 3-4 (1374 jan 29), Limburgs Jaarboek (1906) 120-121 nr. 4.
- ¹² Idem, inv. no. 220 folio 4 (1375 april 14), Limburgs Jaarboek (1906) 121 nr. 5.
- ¹³ RAL, Huisarchief Well, inv. no. 220 folio 2-3 (1371 okt 4), Limburgs Jaarboek (1906) 118-120 nr. 3.
- ¹⁴ Archiv von der Freiherr von Fürstenberg, Schloss Stammheim, Akten 19 no. 17 folio 60 (1407 maart 17).
- ¹⁵ J. J. S. Baron Sloet en J. S. van Veen, Register op de Leenaktenboeken van het vorstendom Gelre en graafschap Zutphen, deel Overkwartier Arnhem (1904) 30 nr. 41 ½ van de heerlijkheid Afferden.
- ¹⁶ Archiv von der Freiherr von Fürstenberg, Schloss Stammheim, Akten 19 no. 17 folio 57-59 (1407 feb 22).
- ¹⁷ RAL, Archief van de heerlijkheden Blitterswijck en Wanssum, inv. no. 346 regist nr. 4 (1413 juni).
- ¹⁸ RAG, Hertogelijk archief, Inventaris registbeschrijving zie Gids I. 15: Oude beschrijving van archivalia uit het Gelderse hertogelijke archiefdepot in kasteel Buren, meestal verloren gegaan (deperdita) naar de inventarissen in het Koninklijk Huisarchief, R. Wartena, regist no. 478 (1424 sept 17). Ook vermeld in de benoemingsakte van Johan van Broekhuizen, heer van Loe en Geijsteren op 18 april 1431. Archief Kasteel Harff, Urk. 302 origineel. L. Korth, Das Gräfllich von Mirbach'sches Archiv zu Harff, in: Annalen des Historischen Vereins für den Niederrhein, 57 (1894) 1-5 volledige tekst. Archief kasteel Haag bij Geldern, Urk. 2663, eigentijds afschrift.
- ¹⁹ RAL, Archief heerlijkheid Meerlo-Tienray, inv. no. 60 (1418 feb 4).
- ²⁰ M. Flokstra, Een bijdrage over de heren van Geysteren in de vijftiende eeuw, in: Munsters in de Maasgouw, Maastricht (1986) 94-107 werken L.G.O.G. nr. 9.
- ²¹ RAL, Archief van de heerlijkheden Blitterswijck en Wanssum, inv. no. 329 regist 5 (1425 april 14).
- ²² Archivberatungsstelle Rheinland, Abtei Brauweiler (Keulen), Findbuch (Inventaris) Archiv von Schloss Gymnich, Urkunden no. 86 (1409 nov 13).
- ²³ RAG, Hertogelijk archief, Gelderse leenkamer, inv. no. 2 folio 157 verso (1428 feb 9).
- ²⁴ I. A. Nijhoff, Gedenkwaardigheden uit de geschiedenis van gelderland, Deel III, Arnhem 1839, Oorkonden 233; P. N. van Doorninck, Acten betreffende Gelre en Zutphen 1107-1415, Haarlem (1908) 372-378.

Genealogie van Blitterswijk

Hendrik van Blitterswijk
(1374-1407)

Johan van Blitterswijk
(1382)

Hendrik
van Blitterswijk
(1407-1445)

1421 1/3 Afferden
overl.: tussen
1447-1450

tr.

Jutta van Bijland
(1450-1470)

overl.: 20-10-1469

dr. v. Dirk v. Bijland

en v. Margriet van Langerack

Agnes
van Blitterswijk
(1407)

Hendrik
van Blitterswijk
(1450-1505)

1450 1/3 Afferden
overl.: na 1505

tr. na 1450

Luytgairt of
Liffart v. Asselt
(1465)

Johan
van Blitterswijk
(1450-1457)

1450 een deel
van Horst
rond 1457 verkocht
aan zijn neef
Dirk
overl.: na 1457

Margriet
van Blitterswijk
(1469-1505)

Abdis van 't
klooster
Grafenthal
Overl.: 1505

Elisabeth
van Blitterswijk

tr.
Otto
v. Hetterscheid

Mechteld
van Blitterswijk
(1465)

overl.: na 1465

tr. 1465 huw. v.w.
Jorijen Aschebroek
van der Malenborch

Jutta
van Blitterswijk
(1445)

Non in Roermond

Dirk
van Blitterswijk
(1480-1515)

overl.: tussen
1513-1516

tr. voor 1480

Jutta
van Appeltern

dr. v. Hendrik
en v. Henrica
van der Lecke
hertr. na 1516

Willem
van Schevick

Walburga
van Blitterswijk
(1471-1516)

overl.: na 1516

tr. 1e 1471

Dirk van
Lienden/Lijnden

zn. v. Johan
heer van Hemmen
overl.: voor 1515

hertr. voor 1515
Wolter van Zuylen
van Nathewisch

Elisabeth
van Blitterswijk
(1487)

Catharina
van Blitterswijk
(1487)

Jasper
van Blitterswijk
(1502)

*Jaartallen zijn vermeldingsdata
Bijgewerkt tot 1986, M. Flokstra*

- ²⁵ RAG, Hertogelijk archief, Rekeningen Overkwartier vóór 1473, voorlopig inv. no. 1578 folio 22. Rekening van Johan van Broekhuizen, ambtman van Kessel en Ter Horst over het boekjaar 1411-1412.
- ²⁶ Gemeentearchief Nijmegen, Oud archief, inv. no. 3975 (1418 mei 3); Gemeentearchief Zutphen, Oud archief, inv. no. 2394. I. A. Nijhoff, Gedenkwaardigheden uit de geschiedenis van Gelderland, deel III Arnhem 1839, oorkonden no. 374 B.
- ²⁷ RAG, Hertogelijk archief, Gelderse leenkamer, inv. no. 2 folio 171 (1447).
- ²⁸ RAG, Hertogelijk archief, afdeling Buren, aanwinst 1884, voorlopig inv. no. 66 (1443). Proces tussen Robben van Wanssum en Arnt van Blitterswijck, onderworpen aan de uitspraak van de ridderschap en steden van het hertogdom Gelre. Gemeentearchief Arnhem, Oud archief Arnhem, inv. no. 5455 folio 1.
- ²⁹ RAL, Archief van de heerlijkheid Blitterswijck en Wanssum, inv. no. 369 regest 10 (1449 feb 1).
- ³⁰ Idem, inv. no. 369 regest 11 (1449 feb 13).
- ³¹ RAG, Hertogelijk archief, Gelderse leenkamer, inv. no. 2 folio 171 (1449 juni 15).
- ³² Idem, inv. no. 2 folio 172 (1452).
- ³³ Ral, Archief van de heerlijkheden Blitterswijck en Wanssum, inv. no. 41 regest 15 (1461 feb 26).
- ³⁴ Idem, inv. no. 370 regest 18 (1466 nov 29) Catharina.
Idem, inv. no. 347 regest 16 (1463 jun 15) Elisabeth.
Idem, inv. no. 371 regest 19 (1468 dec 3) Elisabeth.
Idem, inv. no. 371 regest 20 (1468 dec 3) Elisabeth.
- ³⁵ RAG, Hertogelijk archief, Gelderse leenkamer inv. no. 3 folio 120 (1465).
- ³⁶ J. J. S. Baron Sloet en A. H. Martens van Sevenhoven, Register op de leenaktenboeken van het vorstendom Gelre en graafschap Zutphen, deel Nijmegen, Arnhem (1924) 560 no. 246 Borchmalsen.
- ³⁷ RAL, Archief van de heerlijkheden Blitterswijck en Wanssum, inv. no. 367 regest 8 (1444).
- ³⁸ Idem, inv. no. 135 regest 9 (1444 aug 24).
- ³⁹ Idem, inv. no. 136 regest 12 (1452 jun 1).
- ⁴⁰ Idem, inv. no. 137 regest 13 (1457 nov 29).
- ⁴¹ HSAD, Archiv Depositum Wachtendonk, Urk 3 (1460 mei 19) afschrift. Waarschijnlijk een foutieve datum; zie noot 37, inv. no. 42, regest 17 (1465, juni 23). Hierbij zegelt Dirck nog.
- ⁴² RAG, Hertogelijk archief, Gelderse leenkamer, inv. no. 3 folio 123 (1469 feb 4).
- ⁴³ Idem, inv. no. 3 folio 123 (1469 feb 4).
- ⁴⁴ Idem, inv. no. 3 folio 123 (1469).
- ⁴⁵ Idem, inv. no. 3 folio 156 verso - 157 (1473 sept 23).
- ⁴⁶ Idem, inv. no. 9 folio 103 (1493).
- ⁴⁷ RAL, Archief van de heerlijkheden Blitterswijck en Wanssum, inv. no. 372 regest 24 (1487 nov 27).
- ⁴⁸ Wohnung, Gut, bei Voerde-Möllen (Kreis Wesel). Archief bevindt zich in het Staatsarchiv Münster.
- ⁴⁹ RAL, Archief van de heerlijkheden Blitterswijck en Wanssum, inv. no. 469 regest 25 (1488 jan 17).
- ⁵⁰ RAG, Hertogelijk archief, XIV-Libri, deel IX, folio 128 (1502 feb 1). I. A. Nijhoff, Gedenkwaardigheden uit de geschiedenis van Gelderland, Arnhem 1875 deel VI, 1e stuk, oorkonden 360.
RAL, Archief van de heerlijkheden Blitterswijck en Wanssum, inv. no. 29 afschrift, regest 29.
- ⁵¹ Idem, inv. no. 12 regest 28 +; RAG, Hertogelijk archief, Gelderse leenkamer, inv. no. 9 folio 115 verso - 116 (1502 feb 1).
- ⁵² A. P. van Schilfgaarde, Het archief van het huis Bergh, Nijmegen 1932. Regestenlijst van brieven eerste stuk (1419-1494) 739 (1480 aug 26). Inv. no. 209 folio 146 verso. Diverse afschriften over hen beiden.
- ⁵³ RAG, Hertogelijk archief, Gelderse leenkamer, inv. no. 10 folio 53 verso (1513 sept 10) als getuigen bij de belening van Elbert van Merwijck met het goed Baersdonck te Grubbenvorst.
- ⁵⁴ zie noot 50.
- ⁵⁵ RAL, Archief van de heerlijkheden Blitterswijck en Wanssum, inv. no. 340 regest 48 (1519 nov 24).
- ⁵⁶ E. Rosenkrantz, Bijdrage tot de geschiedenis der Graven van Kessel in: De Maasgouw 22 (1900) 92.
- ⁵⁷ I. A. Nijhoff, Gedenkwaardigheden uit de geschiedenis van Gelderland, Arnhem 1851, deel 5, oorkonden 117 (1480 mrt 12). Gemeentearchief Zutphen, Oud archief, inv. no. 2375 regest 1080 oorsp.
- ⁵⁸ RAL, Archief van de heerlijkheden Blitterswijck en Wanssum, inv. no. 1 regest 34 (1515 sept 1).
- ⁵⁹ Idem, inv. no. 30 regest 35 (1516 jan 17).
- ⁶⁰ Idem, inv. no. 1 regest 38 (1516 feb 25) oorsp.; RAG, Hertogelijk archief, Geldersche leenkamer, inv. no. 10 folio 54-54 verso.

Noot van de redactie

Het lag in de bedoeling om het voorafgaande artikel te doen volgen door een verslag van de opgravingen die in de zestiger jaren hebben plaatsgevonden. Tot groot leedwezen van de redactie is deze verhandeling niet op tijd gereed gekomen. De lezers houden dit nog van ons te goed.